
DOKUMENTY A MATERIÁLY

ÚTEK RUSKÉHO GENERÁLA KORNILOVA Z RAKÚSKO-UHORSKÉHO ZAJATIA PODĽA SVEDECTVA PRIAMEHO ÚČASTNÍKA

JANA ZAŤKOVÁ

ZAŤKOVÁ, J.: Russian General Kornilov's escape from Austro-Hungarian captivity by a direct witness. *Vojenská história*, 1, 16, 2012, pp 77-96, Bratislava.

The published documents show how Private František Mrňák helped Russian General L. G. Kornilov during his escape from captivity in Austro-Hungary, reporting from the perspective of a direct witness. František Mrňák made an escape together with General Kornilov on 11 August 1916, running away from the hospital in Köszeg. However, after being on the run for seven days, he was recaptured at the village of Borlov, on 11 August 1916, and, following his interrogation, he was sentenced to death. Later, his sentenced was reviewed. In spite of his ten-year prison sentence, he was released as early as 1918. General Kornilov continued with his journey across Romania and reached Russia. The first document records Mrňák's testimony during a military court hearing in 1916, while the second one, his letter, dated 1922 and addressed to the Liquidation Office of Foreign Armies, National Defence Ministry, gives an account of his escape.

Military history. First World War. Austria-Hungary. Captives. Russian General L. G. Kornilov.

Vo víre svetových udalostí nie sú osudy obyčajných ľudí mnohokrát zaznamenané, pokiaľ nešlo o veľmi špecifické okolnosti. Vtedy sa aj obyčajný „človek – milión“ môže zapliesť do dejín, ako sa to stalo počas 1. svetovej obyčajnému obuvníckemu pomocníkovi Františkovi Mrňákovi. Ten pomohol na úteku z rakúsko-uhorského zajatia zajatému ruskému generálovi Lavrovi Georgijevičovi Kornilovovi, ktorý neskôr zohral významnú úlohu počas revolúcie v Rusku.¹ Aj keď šlo v podstate o jednoduchého človeka a vojaka, zachovalo sa nám jeho svedectvo o celej tejto udalosti, takže si ju môžeme priblížiť z po-

¹ Bližšie k okolnostiam jeho zajatia, úteku a jeho ďalším osudom po návrate do Ruska: SLEPCOV, I. Generál Kornilov – jeho styky so Slovenskom, zajatie, útek a smrť. Alebo zrod novej legendy? In *Vojenská história*, č. 3, 2001, s. 85-91; ZAŤKOVÁ, J. Útek generála. (Dokumenty k okolnostiam úteku generála Lavra Georgijeviča Kornilova z rakúsko-uhorského zajatia.) In *Vojenská história*, č. 1, 2009, s. 67-73.

hľadu priameho účastníka, hoci medzi jeho výpoveďou pred vojenským súdom a neskorším opisom udalosti z roku 1920 sú isté rozpory, hlavne, čo sa týka pohnútok jeho pomoci generálovi.

František Mrňák sa narodil v roku 1889 v Brňanoch v okrese Litoměřice a vyučil sa za obuvníka. 1. októbra 1910 bol odvedený ako pešiak k 12. pešiemu pluku rakúskej vlastibrany v Čáslavi k 9. rote². V roku 1911 však bol superarbitrovaný a zaradený v armáde ako obuvník. Po vypuknutí 1. svetovej vojny v roku 1914 bol odvedený na front, kde bol ranený. Po vyliečení sa do bojov opäť vrátil, ale v roku 1915 sa ako rekonvalescent dostal do nemocnice v Köszegu, kde sa v roku 1916 zoznámil so zajatým ruským generálom Lavrom Georgijevičom Kornilovom.

Mrňák pôvodne plánoval ujsť s iným zajatým Rusom – Konstantinom Martianom. Ich útek však prekazil iný útek 6 zajatých Srbov z nemocnice, v dôsledku čoho bola zostrená stráž, a tak svoj útek odložili. Keď do nemocnice prišiel zajatý ruský generál Kornilov, rozhodol sa Mrňák, že ujde radšej s ním.³ Podľa jeho výpovede mu generál za pomoc prisľúbil 20 000 korún a dobré miesto v Rusku. V liste, ktorý v roku 1922 adresoval Likvidačnému úradu zahraničných vojsk pri Ministerstve národnej obrany, píše, že jeho snahou sa bolo dostať do Ruska a pridať sa tam k Českej družine, a preto pomohol utiecť generálovi Kornilovovi. Avšak počas vypočúvania po zatknutí uvádza, že za pomoc pri úteku mal sľúbené peniaze a dobré miesto v Rusku. V liste objasňuje okolnosti, za akých sa im podaril útek z nemocnice.

Po tom, čo sa s generálom dohodovil na úteku, dostal od neho 300 korún, za ktoré zaobstaral kompas, mapu, revolver, ako aj dve rakúske uniformy. Vyplnil tiež dva falošné dovolenkové lístky na 8 dní do Caransebes⁴ na meno Josef Néhmet pre seba a István Latkovič pre Kornilova. Aby sa zamaskoval, ostrihal si Kornilov bradu, zafarbil obočie a vlasy, a vypálil si znamienko na ľavom líci. Nasadil si tiež okuliare. V uniformách prešli nepozorovane 11. augusta 1916 popoludní cez bránu a dostali sa nerušene až na stanicu do Györu. Tu museli čakať dve hodiny na vlak do Pešti, počas ktorých boli veľmi blízko odhaleniu, pretože sa tu náhodou stretli s ošetrovateľom z nemocnice Aloisom Domnosilom. Ten však Kornilova v prezlečení nespoznal. Dostali sa tak do Budapešti a stadiaľ do Caransebes. Odtiaľ sa vydali na cestu k rumunskej hranici. Po ceste však začali blúdiť a minuli sa im potraviny. Podľa jeho slov stratili správny smer cesty preto, lebo nepoznali okolitú krajinu, a tak zišli zo správneho smeru. Preto boli nútení 17. augusta 1916 zísť na lúku, kde bola kantína a mohli si zaobstarat potraviny. Mrňák šiel nakúpiť do kantíny, kde však bol kvôli zlej legitímácii zatknutý. Kornilov, ktorý ho čakal na okraji lúky, zatiaľ utiekol a po dvoch hodinách cesty sa mu podarilo prekročiť rumunské hranice. Ako uvádza Mrňák v liste, celý ich útek bol prezradený už na začiatku, keďže v lekárni zabudol list, ktorý chcel poslať počas cesty svojim rodičom. Pri zatknutí mal tiež pri sebe vreckový lampáš, ktorého baterku po ceste obalili lístkom, ktorý dostal Kornilov ako zranený pri transporte, a tak jeho pravá totožnosť a spojitosť s generálom boli jasné. Mal pri sebe revolver, ale nepoužil ho.⁵

² ÖESTA/KA/KM/10. Abt./Kgf. 1916:10 – 143 – 310. VÚA–VHA Praha, Zb. Kvalifikačných listín a Kmeňových listov, kmeňový list František Mrňák.

³ VÚA–VHA Praha, Zb. legionárskych poslužných spisů, spis leg. Františka Mrňáka.

⁴ V dnešnom Rumunsku

⁵ VÚA–VHA Praha, Zb. legionárskych poslužných spisů, spis leg. Františka Mrňáka.

Mrňáka vypočúvali a za jeho zradu bol vojenským súdom odsúdený na smrť. 28. júla 1917 bol však rozsudok pozmenený na 10 rokov žalára. Dostal sa do väznice v Bratislave a neskôr v Komárne. Tam v roku 1918 začal predstierať šialenstvo a po 13-dňovom pôste bol prevezený na pozorovanie do Trnavy. Tu zotrval až do skončenia 1. svetovej vojny. V decembri 1918 sa dostal na dovolenku do Prahy, odkiaľ sa už naspäť do Trnavy nevrátil. Prihlásil sa k svojmu pluku vlastibrany č. 12 v Čáslavi, odkiaľ bol 29. januára 1919 prepustený na trvalú dovolenku.⁶

Za jeho pomoc generálovi mu bol v roku 1920 priznaný charakter legionára, pretože rozkazom 1. pluku československého vojska v Rusku z 15. decembra 1916 bol zaradený do 1. pluku ako strelec. Započítala sa mu teda doba pôsobenia v légiách od 15. decembra 1916 až do 2. februára 1920, keď sa pluk vrátil do vlasti. V dvadsiatych rokoch sa usadil na Smíchove.⁷

Dokumenty týkajúce sa vypočúvania a svedectva Františka Mrňáka o jeho úteku s generálom Lavrom Georgijevičom Kornilovom sa nachádzajú vo Viedni v Kriegsarchive, vo fonde Kriegsministerium, v časti týkajúcej sa 10. oddelenia ministerstva. Ďalšie dokumenty o priebehu vojenskej služby Františka Mrňáka sú uložené vo Vojenskom ústrednom archíve-Vojenskom historickom archíve v Prahe v Zbierke kvalifikačných a kmeňových listov a v Zbierke legionárskych poslužných spisov.

Predkladané dokumenty sú publikované v pôvodnom znení, v niektorých prípadoch sme však opravili niektoré gramatické chyby, ktoré sa v nich nachádzali. Nečitateľné miesta sme graficky označili [.....]. Za nemeckým dokumentom nasleduje jeho preklad do slovenského jazyka.

⁶ VÚA-VHA Praha, Zb. Kvalifikačných listín a Kmeňových listov, kmeňový list František Mrňák.

⁷ Dnes miestna časť Prahy.

VÚA-VHA Praha, Zb. Kvalifikačných listín a Kmeňových listov, kmeňový list František Mrňák.

Dokument 1

Abschrift

GZ. A 3000/10

Vernehmung des Beschuldigten

Poszony, am 24. August 1916

Beginn: 6 Uhr 45 Nmittags

Strafsache gegen [.....]⁸ Gutkowski

Gegenwärtig:

Untersuchungsrichter

Militäranwaltstelle [.....]⁹

Gerichtsoffizier

Schriftführer[.....]¹⁰

Dolmetscher der ./ Sprache: ./

Gerichtzeuge: ./

⁸ nečitateľné

⁹ nečitateľné

¹⁰ nečitateľné

Der Beschuldigte wird ermahnt, die vorzulegenden Fragen bestimmt, deutlich und wahrheitsgemäss zu beantworten.

Er gibt über seine persönlichen Verhältnisse an:

1. Vor_ und Zuname (Familiename) Franz Mrňak

Spitzname, Rufname:

2. Ort, Bezirk (Komitat), Land der Geburt: Brňan, Leitmeritz, Böhmen.

3. Tag, Monat, Jahr der Geburt: 9. Feber 1889

4. Zuständigkeitsgemeinde, Bezirk (Komitat), Land: Břistav, Podiebrad, Bö.

5. Religion: röm. – kath.

6. Familienstand (ledig, verheiratet, verwitwet, gerichtlich geschieden oder getrennt):

ledig

7. Vorname und Familienname des Vaters: Josef Mrňak. Fabr. Arb. in Trebnitz, Bez. Leitmeritz

8. Vorname und Familienname (Mädchenname) der Mutter: Anna Mrňak, geb. Šupova, ebendort

9. Name und Wohnort des gesetzlichen Vertreters:

./.

10. Zivilberuf und Stellung im Beruf (selbständig oder bedienstet):

Schuhmachergehilfe

11. Schulbildung: 5 Klassen Volksschule.

12. Vermögensverhältnisse: keines

13. Jahr der Assentierung: 1910

14. Militärdienststeid abgelegt: ja

15. Charge und Standeskörper: Res. Inft. des k. k. L. I. R. Nr. 12

16. Garnison (Wohn – oder Aufenthalts) ort, Bezirk (Komitat), Land:

K. u. k. Reservespital in Kőszeg

17. Hof- oder andere öffentliche Würden und Titel, akademische Grade, Orden und Aufzeichnungen:

18. Vorstrafen: 8 Monaten Kerker wegen Diebstahls beim Garnisongerichte Theresienstadt, soweit erinnerlich/ im Jahre 1913

Ich kam im Herbst 1915 als Rekonvaleszent in das Reservespital in das Reservespital in Kőszeg, wo ich sofort als Laborant in der Apotheke verwendet wurde. Ich hatte insbesondere auch nach jeder ärztlichen Visite die verordnete Medizininen aus der Apotheke den kgf. Offizieren zu überbringen.

Vor ungefähr 2 Monaten - es dürften anfangs July gewesen sein – wurde der russ. Generalleutnant Korniloff in das Spital gebracht. Er gab mir gleich das erstmal, als ich ihm eine medizin überbrachte, ein Trinkgeld, und zwar eine Krone. Später gab er mir 2 Kronen.

Anfangs August fragte er mich eines Tages, ob ich Geld habe. Ich verneinte die Frage. Da sagte er, er werde mir Geld geben. Als ich antwortete, ich wisse nicht, wie ich dazukomme, sagte er zu mir, das werde er mir schon später sagen.

Er gab mir von diesem Tage an jedesmal 10 Kronen, dann sogar 20 Kr. Dann fragte er mich, ob ich ihm das Geld zurück geben könne. Ich verneinte die Frage. Da sagte er, er werde es nicht zurückverlangen, sondern mir noch viel mehr Geld geben. Dann erzählte er mir von Russland, wie schön es dort sei und er redete von seinen 2 kleinen Kindern und wie er sich sehne, dieselben wiederzusehen; um seiner kindern willem wolle er flüchten und ich solle ihn begleiten; er würde mir 20, 000 Kronen geben und mir eine gute Stelle verschaffen.

Ich willigte endlich ein. Ich schriebe auch nach den Angaben des Generals sinen Brief an meine Eltern, den ich aber vorläufig noch nicht absenden wollte.

Die in den Briefe zum Ausdruck kommend russenfreundlich Gesinnung entsprechen meiner damaligen Auffassung, die mir der General beigebracht hat. Ich war nie politisch tätig und habe nie/ einem politischen Verein angehört. In den nächsten (auf das erwähnte Gespräch folgenden) Tagen bereitete ich nun alles zur Flucht vor. Ich verschaffte dem General die Uniform eines österreichischen LandwehrInf. Hiezu verwendete ich meine Extrahose sowie eine Bluse, die mir der Apotheker früher einmal geschenkt hat und eine Kappe kaufte ich. Die Uniform brachte ich dem General.

Er selbst hatte auch Zivilkleider bei sich: einen grünlich braunene Anzug (Sakko, Weste und Hose) einen etwas dunkler gefärbten grünen Plüschhut und schwarze Schnürschuhe. Woher diese Zivilkleider stammten, weise ich nicht. Aus Neulengbach? – Möglich. Ich glaube, ja.

Die Zivilkleider schaffte der russ. Offiziersdiener in die Apotheke. Ich verpackte sie dort und packte auch für mich eine Arbeiterbluse aus blauer Leinwand und eine flache graue Reisemütze dazu. Eine Zivilhose brauchte nicht, da meine dunkle Uniform ohnehin einer Zivilhose ähnlich ist.

Ich besorgte auch Proviant: Sardinen, Käse, Brot, Kognak.

Am 11. August erfolgte die Flucht, und zwar zu Mittag nach dem Essen. Wir wollten den Zug erreichen, der um halb zwei Uhr von Kőszeg nach Szombathely fährt. Der General kam zu mir in der Infanteristenuniform. Er hatte den Kinnbart rasiert und die Schnurrbartspitzen stark zugestutzt. Ich selbst trug gleichfalls meine Uniform.

Wir verließen die Apotheke und stiegen über den niedrigen Zau der sich etwa 40 Schritte hinter der Apotheke befindet. Dann suchten

wir hinter den Barack bei der Totenkammer einen stillen Winkel auf wo und nie niemand sah. Der General entnahm dem Pakete, das er getragen hatte, seine Zivilkleider. Und zog sie an. Seine Uniform nahmen wir mit. Ich selbst blieb in Uniform.

Am Bahnhof löste ich zwei Karten 3. Klasse nach Szombathely. Ein Bahnhofskommando besteht in Kőszeg nicht. Wir fuhren mit dem ½ 2 Uhr – Zug vollständig unbehelligt nach Szombathely. Auch dort wurde wir nicht angehalten, obwohl dort ein Bahnhofskommando besteht.

Zwei Stunden mussten wir warten, bis der Zug kam, der über Győr nach Budapest fährt. Wir verließen während dieser Zeit das Bahnhofgebäude und saßen länger Zeit auf einer Bank in der Nähe des Bahnhofes. In einem Klosett wechselte der General wieder seinen Anzug.

Um 5 Uhr fuhren wir beide in der Landwehreinfanteristenuniform in einem wagen dritten Klasse nach Győr. Dort mussten wir ungefähr drei Stunden warten. Wir verbrachten diesen Zeit teil in der Bahnhofrestauration dritter Klasse, teils vor dem Bahnhofgebäude. Ein Bahnhofskommando dürften in Győr vorhanden sein, wir wurden aber von niemanden angehalten.

Um Mitternacht kamen wir in Budapest an und übernachteten dort in einer Mannschaftsbaracke, die sich neben dem Bahnhof als eine Art Wartesaal für Mannschaftspersonal befindet. Wir brauchten uns bei niemandem zu melden.

Am nächsten Tag fuhren wir mit der elektrischen Tramway zum Ostbahnhof, da wir nach den Erkundigungen, die wir auf der Fahrt von Győr nach Budapest eingezogen hatten, zu dem Bahnhof gelangen mussten, um von dort zu unserem nächsten Reiseziel – Karansebes – zu gelangen.

Auch auf dem Ostbahnhof in Budapest brauchten wir uns nicht zu legitimieren. Wir bestiegen ungehindert den Zug, den sich der General schon früher auf Grund eines Fahrplanes ausgesucht hatte, und kamen vollständig unbehindert ungefähr um 6 Uhr abends in Karansebes an.

In einer Gartenrestaurant in der Nähe des Bahnhofs hielten wir uns noch kurze Zeit auf und traten dann den Fußmarsch gegen die rumänische Grenze durch die hinter der Stadt gelegenen Wälder an. Der General hatte eine Karte und einen Kompass mit. Im Wald warfen wir Uniform weg und wanderten dann in Zivilkleidung bis drei morgens über Berg und Tal. Dann schliefen wir im Wald ein.

Als wir aufgewacht waren, wanderten wir weiter und setzten unser Weg in der gleichen Richtung auch am nächsten Tag – 14. August – und auch am 15. August fort.

An diesem Tage kamen wir ungefähr um 9 Uhr abends auf einen Berg auf dem wir übernachteten wollten. Von dort aus sahen wir in einiger Entfernung Lichter, welche der General als die Lichter der rumänischen Grenzpost bezeichnete.

Ich machte unterdessen ein Bett aus abgerissener Gras zurecht und dann plauderten wir noch mit einander ungefähr bis 11 Uhr. Wir konnten uns gut mit einander verständigen, wenn auch der General russisch sprach und ich tschechisch.

Er erzählte mir damals, dass er Vereandte in Budapest habe und einen Schwager in Prag, Derselbe soll Universitätprofessor sein; seinen Namen weiss ich nicht mehr genau – Berzig oder Barzig glaube ich. Der General erzählte mir dass dieser Schwager Kundschaftterdienste für die Russen leiste.

Dies gefiel mir nicht. Als der General eingeschalfen war, dachte ich nach lange über die Sache an. Ich dachte auch an die Heimat und an die Eltern. Meine ganze Lage war mir unangenehm. Es kam mir der Gedanke, dass der General geheime Schriften von seinem Schwager erhalten haben könnte und dass er auf diesem Wege Spionage betreibe. Da wollte ich nicht mittun; ich empfand es auch als ein Unrecht, dass er mich unter Hinweis auf seine kleinen Kinder zur Flucht überredet hatte. Denn nur dadurch hatte ich mich zur Flucht entschlossen, nunmehr aber hatte ich die Überzeugung gewonnen, dass er aus ganz anderen Gründen geflohen war und mich zur Flucht verleitet hatte.

Kurz ich beschloss, ihn am nächsten Tage von der Fortsetzung der Flucht zur rumänischen Grenze abzulenken, ihm einzureden, dass wir die Richtung verfehlt hatten, um auf diesem Wege einer Mitwirkung bei einer im Zuge befindlichen Spionage zu entgehen.

Ich führte mein Vorhaben am nächsten Tage auch tatsächlich aus. Er wollte sich zwar anfangs nicht einreden lassen, dass wir die Richtung verfehlt hätten, gab aber doch endlich nach. Wir schlugen eine andere Richtung ein und kamen am 16. August abends auf einen Berg, von wo wir ein ungarisches Dorf sahen. Auf dem Wege dahin hatte ich dem General das Revolver abgenommen und zwar unter dem Vorwande, dass ich dasselben brauchen werden, weil Wildschweine in der Nähe seien. Auch dem Operngucker habe ich abgenommen und eine Schachtel Sardinen Käse und Brot habe ich vor ihm versteckt. Ich war ihm nicht mehr ergeben, wie früher.

Das Dorf, das wir sahen, war Borlova (Borló), wie wir von einem Schafhirten erfuhren. Wir übernachteten auf dem Berge und gingen am nächsten Tage auf Borlova zu.

Ungefähr eine halbe Stunde vor dem Dorfe steht ein hölzernes Haus. Dort arbeiten russische Gefangene. Ich sah auch eine Kantine und ging in dieselbe hinein, um Lebensmittel und Tabak einzukaufen. Der General wollte unterdessen langsam gegen das Dorf zu gehen und mich in der Nähe der schmalspurigen Eisenbahn, die dort vorüberfährt, erwarten. Während ich nun mit der Kantineurin sprach, liess mich plötzlich der Förster rufen, der die Aufsicht über die Holzarbeiter hatte und fragte mich, was ich denn da mache und wo „der Zweite“ sei. Ich sagte, dass er Kollege auf mich warte. Darauf sagte der Förster: „Das ist kein Kollege; Der ist im Wald verschwunden!“.

Dann liess mich der Förster durch einen Mann zur Gendarmerie nach Borlova führen. Von dort wurde ich dem Militärstationskommando in Karánsebes überstellt. Als ich nun sah, dass man mich nicht mehr fortliess, da Gestand ich alles und sagte ihnen, dass sie den „Zweiten“ suchen sollten, da er ein russischer General sei, der zusammen mit mir geflohen sei.

Darauf ich von der Gendarmerie nach Borlova zurückgeführt und es begannen die Nachforschungen nach dem General in der ganzen Gegend.

Es wurde aber, solange ich dort war, nicht aufgefunden. Wo er sich befindet, weiss ich nicht. Ich bin überzeugt, dass er sich heute noch in der dortigen Gegend aufhält. Er kann nicht weit gekommen sei; denn er war fussmarod. Die Füsse waren blutig und eitrig. Er war in der letzten Zeit schon sehr schlecht zu Fuss. Er wird vielleicht von jemandem gegen Geld versteckt gehalten.

Nachdem wir zwei Tage lang vergeblich gesucht hatten, wurde ich wieder nach Karánsebes gebracht und dann nach Poszony überstellt.

Geben sie eine Personbeschreibung des Generals !

Er ist etwas grösser wie ich (also cca 165 bis 170cm), schwächer wie ich (als sehr schwächling), hat kleine etwas schief liegende Augen, eine etwas zusammengedrückte Nase und einen starken, jetzt gestutzten Schnurbart.

Es wurde eine Leiche im Wasser aufgefunden. Wurden sie in derselben den General können, wenn er es wäre?

Ich glaube wohl; der General ist aber nicht ins Wasser gefallen. Dort wo wir waren, gab es kein tiefes Wasser, in welchem er hätte ertrinken können.

Haben Sie sich nicht vielleicht früher vom General getrennt?

Nein, bestimmt nicht !

Erzählen Sie genauer, was Sie während Ihres dreistündigen Aufenthaltes in Győr gemacht haben.

Ich kann meinen diesbezüglichen Angaben nichts mehr hinzufügen. Wir sind vom Bahnhof beide nicht weggekommen.

Sind sie in Komárom ausgestiegen oder in einer Station zwischen Győr und Komárom?

Nein, ganz bestimmt nicht !

Wo ist das Geld, das der General bei sich hatte?

Er hatte – soviel ich gesehen habe nur cca 1200 Kronen bei sich. Ich hatte von ihm nur cca 30 Kronen, die mir bei meiner Verhaftung abgenommen wurden. Das andere hatte der General bei sich.

Die Vernehmung wird sodann um 9 Uhr abends abgebrochen.

Franz Mrňak, m. p.

Dr. Wagner, m. p.
Ldstgefr. Stern, m. p. .

Výsluch obvineného

Odpis
GZ. A 3000/10

Bratislava, 24. augusta 1916
Začiatok: 6 hodín 45

Proti: [.....] Gutkowski

Prítomní:

Vyšetrujúci sudca:

Vojenský advokát: [.....]

Súdny dôstojník:

Tajomník: [.....]

Tlmočník: ./.

Reč: ./.

Súdny svedok: ./.

Podozrivý bol vyzvaný, aby na predkladané otázky odpovedal s určitosťou, jasne a pravdivo.

Udáva osobné údaje:

1. Meno a priezvisko (rodné meno): Franz Mrňak

Prezývka : ./.

2. Miesto, okres (komitát), kraj narodenia: Brňany, Litoměřice, Čechy.

3. Deň, mesiac, rok narodenia: 9. február 1889

5. Náboženstvo: rímsko-katolícke

4: Domovská príslušnosť, okres (komitát), krajina: Břístev, Poděbrady, Če.

6. Stav (slobodný, ženatý, ovdovelý, súdne rozvedený alebo odlúčený)
slobodný

7. Meno a priezvisko otca. Josef Mrňak, robotník vo fabrike v Třebenicích,
okres Litoměřice

8. Meno a priezvisko (dievčenské meno) matky: Anna Mrňak, rod. Šupová, tamže

9. Meno a bydlisko zákonných zástupcov:

10: Civilné zamestnanie a v zamestnaní (samostatný alebo zamestnanec)

Obuvnícky pomocník

11: Vzdelanie: 5 tried ľudovej školy

12: Majetkové pomery: žiadne

13: Rok odvodu: 1910

14: Sľub vojenskej služby: áno

15: Hodnosť a kmeňový útvar : peš. v zál. C. k. L: I. R č. 12

16: Posádka (miesto pobytu) miesto, okres (komitát), krajina:

- c. a. k. záložná nemocnica v Köszegeu
 17: Dvorské alebo iné verejnú hodnosti a tituly, akademické stupne, rády a vyznamenania:
 18: Trety: 8 mesiacov žalára za krádež na posádkovom súde Terezín, ako je potrebné pripomenúť/ v roku 1913

Do záložnej nemocnice v Köszegeu som prišiel na jeseň 1915 ako rekonvalescent a hneď som bol zamestnaný ako laborant v lekární.

Po asi 2 mesiacoch – mohlo to byť začiatkom júla – prišiel do nemocnice rus. generál-poručík. Hneď prvýkrát, keď som mu priniesol liek, mi dal sprejité, a, síce, jednu korunu. Neskôr mi dal 2 koruny.

Začiatkom augusta sa ma jedného dňa spýtal, či mám peniaze. Na moju zápornú odpoveď mi vtedy povedal, že mi dá peniaze. Keď som mu odpovedal, že neviem, ako si to zaslužím, povedal mi, že to mi už povie neskôr.

Od toho dňa mi dal jedenkrát 10 korún, potom asi 20 korún. Potom sa ma spýtal, či mu môžem peniaze vrátiť. Na moju zápornú odpoveď mi povedal, že ich nechce naspäť, ale chce mi dať ešte oveľa viac peňazí. Potom mi rozprával o Rusku, ako pekne tam je a rozprával o svojich dvoch malých deťoch a ako túži ich opäť vidieť. Kvôli svojim deťom chcel utiecť a ja som ho mal sprevádzať. Mal mi dať 20 000 korún a vybaviť mi dobré miesto. Podľa pokynov generála som napísal list mojím rodičom, ktorý som ale predbežne nechcel odoslať.

Slová rusofilného zmýšľania v liste zodpovedajú môjmu vtedajšiemu názoru, ktoré mi vštepil generál. Nikdy som nebol politický činný a nikdy som nebol členom politického spolku. V nasledujúcich dňoch (ktoré nasledovali po uvedenom rozhovore) som pripravil všetko na útek. Zaobstaral som generálovi uniformu pešiaka rakúskej domobrany. Na to som použil moje náhradné nohavice, ako aj blúzu, ktorú mi predtým daroval lekárnik, a kúpil som čiapku. Uniformu som priniesol generálovi.

On sám mal pri sebe civilné šaty: zelenohnedý oblek (sako, vestu a nohavice) tmavohnedo-zeleno sfarbený plyšový klobúk a čierne topánky na šnurovanie. Odkiaľ pochádzali civilné šaty, neviem. Z Neulengbachu?¹¹ Možno. Myslím si, že áno.

Civilné šaty som doniesol do lekárne. Tam som ich zabalil a pre seba som zabalil pracovnú košeľu z modrého plátna a k tomu plochú šedú cestovnú čiapku. Civilné nohavice som nepotreboval, pretože moja tmavá uniforma sa beztak podobá na civilné nohavice.

Zaobstaral som aj proviant: sardinky, syr, chlieb, koňak.

11. augusta sa nám podaril útek, a síce na obed po jedle. Chceli sme stihnúť vlak, čo premáva o štvrt' na dve z Köszegeu do Szombathely. Generál prišiel ku mne v uniforme pešiaka. Oholil si briadku a pristrihol koziu briadku. Ja som tiež mal na sebe svoju uniformu. Opustili sme lekáreň a stúpali sme cez nízky kopec, ktorý sa nachádzal asi 40 krokov za lekárnou. Potom sme za barakmi našli pri márnici tichý kút, kam nikto nevidel. Generál vytiahol z balíka, ktorý niesol, svoje civilné šaty a prezliekol sa. Svoju uniformu si vzal so sebou. Ja sám som zostal v uniforme.

Na stanici som zaobstaral dva lístky tretej triedy do Szombathely. Železničné veliteľstvo sa v Köszegeu nenachádza. Cestovali sme jeden a pol hodiny nerušene do Szombathely. Ani tam nás nikto nezadržal, hoci tu sa nachádza železničné veliteľstvo.

¹¹ Zariadenie pre zajatých dôstojníkov v dnešnom Rakúsku, kde bol Kornilov predtým umiestnený.

Tu sme museli čakať dve hodiny pokiaľ prišiel vlak, ktorý premával cez Győr do Budapešti. Počas čakania sme opustili budovu stanice a sedeli sme dlhší čas na lavičke blízko stanice. Na toaile si generál opäť vymenil svoje oblečenie. O piatej hodine sme obaja odcestovali v uniforme pešiaka domobrany vagonom tretej triedy do Györu. Tam sme museli približne tri hodiny čakať. Tento čas sme strávili sčasti v staničnej reštaurácii tretej triedy, sčasti pred staničnou budovou. V Györi bolo staničné veliteľstvo, ale neboli sme nikým zadržaní.

O polnoci sme prišli do Budapešti a prenocovali sme v barakoch pre mužstvo, ktoré sa nachádzajú vedľa stanice, kde slúžia ako druh čakárne pre mužský personál. U nikoho sme sa nemuseli prihlásiť.

Nasledujúci deň sme odcestovali električkou k východnej stanici, pretože podľa informácií, ktoré sme dostali i na ceste z Györu do Budapešti, museli sme ísť na túto stanicu a odtiaľ ísť k ďalšiemu cieľu našej cesty – do Caransebes.

Ani na Východnej stanici sme sa nepotrebovali legitimovať. Nerušene sme nasadli na vlak, ktorý generál už predtým vyhládal pri plánovaní cesty a prišli sme okolo šiestej hodiny večer do Caransebes.

V jednej záhradnej reštaurácii blízko stanice sme sa krátko zdržali a potom sme v lesoch za mestom začali peši putovať k rumunským hraniciam. Generál mal so sebou mapu a kompas. V lese sme odhodili uniformy a ďalej sme putovali v civilných šatách cez kopec a údolie až do tretej ráno. Potom sme spali v lese. Keď sme sa zobudili, putovali sme ďalej rovnakým smerom aj nasledujúci deň – 14. augusta a aj 15. augusta. V tento deň sme prišli okolo 9. tej hodiny večer na jeden kopec, kde sme chceli prenocovať. Odtiaľ sme videli v diaľke svetlo, ktoré generál označil za svetlá rumunskej pohraničnej stráže. Medzitým som urobil lôžko z natrhanej trávy a sme spolu debatovali približne do jedenástej hodiny. Vedeli sme sa celkom dobre dorozumieť, aj keď generál hovoril po rusky a ja česky.

Vtedy mi vravel, že má príbuzných v Budapešti a švagra v Prahe, ktorý má byť univerzitným profesorom. Jeho meno však už neviem presne – Berzig alebo Barzig, myslím. Generál mi vravel, že tento švagor vykonáva výzvednú službu pre Rusov.

To sa mi nepáčilo. Keď generál zaspal, dlho som o veci premýšľal. Myslel som tiež na vlast' a rodičov. Celé moje rozpoloženie mi bolo nepríjemné. Prišlo mi na um, že generál mohol dostávať tajné správy od svojho švagra a mohol týmto spôsobom vykonávať špioňáž. Na tom som sa nechcel podieľať. Prišlo mi tiež nespravodlivé, že ma prehovoril na útek poukazovaním na svoje malé deti.

V krátkosti, nasledujúci deň som si predsavzal, že odkloním útek od rumunských hraníc tým, že ho prehovorím, že sme stratili smer, aby som aj týmto spôsobom zabránil spolupráci na špioňáži.

Svoje predsavzatie som nasledujúci deň naozaj uskutočnil. Najskôr sa nechcel nechať presvedčiť, že sme stratili smer, nakoniec však ustúpil. Vyrazili sme iným smerom a 16. augusta večer sme prišli na kopec, z ktorého sme videli maďarskú dedinu. Po ceste som vzal generálovi revolver pod zámienkou, že ho potrebujem, pretože v blízkosti sú diviaky. Aj operný ďalekohľad som mu zobral a schoval pred ním krabičku sardiniek, syr a chlieb. Nebol som mu už taký oddaný, ako predtým.

Dedina, ktorú sme videli, bola Borlova (Borló). Prenocovali sme na kopci a nasledujúci deň sme šli do Borlova.

Približne pol hodiny cesty pred dedinou stál drevený dom. Pracovali tam ruskí zajatci. Uvidel som kantínu a šiel som tam nakúpiť základné potraviny a tabak. Generál mal medzitým ísť pomaly do dediny a počkať ma blízko úzkorozchodnej železnice, ktorá tadiaľ okolo

viedla. Zatiaľ čo som sa rozprával s obsluhujúcou v kantíne, oslovil ma zrazu horár, ktorý dozeral nad drevorubačmi a spýtal sa ma, čo tu robím a kde je ten druhý. Odpovedal som mu, že kolega na mňa čaká. Horár na to odvetil: „*To nie je kolega, ten zmizol v lese!*“

Potom ma nechal horár odvieť žandárom do Borlova. Odtiaľ som bol premiestnený na vojenské veliteľstvo do Caransebes. Keď som teda videl, že ma už viac neprepustia, tak som všetko priznal a povedal som im, že by mali hľadať toho „druhého“, pretože to je ruský generál, ktorý spolu so mnou utiekol.

Potom som bol odvedený žandárstvom naspäť do Borlova a začalo sa pátranie po generálovi v celom okolí. Zatiaľ čo som tam bol, ho však nenašli. Kde sa nachádza, neviem. Som presvedčený, že sa dnes ešte zdržuje v tamojšom okolí. Nemohol zísť ďaleko, pretože bol maród na nohy. Nohy boli krvavé a hnisavé. On bol v poslednom čase už veľmi zle na nohy. Možno ho niekto za peniaze ukryl. Po tom, čo sme dva dni zbytočne hľadali, bol som opäť dopravený do Caransebes a potom premiestnený do Bratislavy.

Opíšte generála!

Je o niečo vyšší ako ja (takže cca 160 do 170 cm) slabší ako ja (takže veľmi útlý), má malé, trochu šikmo položené oči, trochu sploštený nos a silnú, teraz zastrihnutú bradu.

Vo vode bola nájdená mŕtvola. Spoznali by ste v nej generála, keby to bol on?

Myslím si však, že generál ale nespadol do vody. Tam, kde sme boli, nebola žiadna hlboká voda, v ktorej by sa mohol utopiť.

Neoddelili ste sa snáď od generála už skôr?

Nie, celkom určite nie!

Povedzte presne, čo ste robili počas vášho 3-hodinového pobytu v Györi?

Čo sa týka mojich údajov týkajúcich sa tohto, nemám viac čo dodať. Obaja sme neodišli zo stanice.

Vystúpili ste v Komárome alebo na stanici medzi Györom a Komáromom?

Nie, celkom určite nie !

Kde sú peniaze, ktoré mal generál pri sebe?

On mal – pokiaľ som videl – iba cca. 1 200 korún pri sebe. Ja som mal od neho iba cca 30 korún, ktoré mi boli vzaté pri mojom zatknutí. Ostatné mal generál u seba.

Vypočúvanie bolo potom prerušené o deviatej hodine večer.
Franz Mrňák, v. r.

Dr. Wagner, v. r.
Ldstgefr. Stern, v.r.

(Preložila Jana Zatková)

Dokument 2

Smíchov, 23. ledna 1922

K čís. 178731/7 rev.
Sdělení o činnosti ve prospěch
rusk. gen. Kornilova.

Vysokému
ministerstvu Národní Obrany !
Likv. úřad zahr. vojsk

Odpovídaje na přípis Vaší kanceláře ze dne 18/1 t. r. čís. 178731/7 rev. Uvádím stručné vylíčení o útěku ruského ge. L. G. Kornilova počínaje dnem, kdy nám byl čten v Köszege v zajatecké nemocnici, kamž jsem byl přidelen jako laborant do lékarny, rozkaz voj. staničního velitelství z Prešpurka asi následujícího znení:

„Při ústupu ruské armády v dubnu 1914 byl zajat raněný ruský generál Lavre Georgijevič Kornilov a internován na zámku hr. Esterházyho v Léce, odtud však pokusil se utéci, což mu bylo kastelánem zámku překazeno.

Kornilov vida, že bude nyní přísneji hlídán, simuluje nemoc. Vojenské velitelství znajíc Kornilova jako muže velmi energického, podnikavého a na válečné zkušenosti bohatého, nařídilo jeho převezení do zajatecké nemocnice v Köszege v předpokladu, že i tam bude přísne střežen. Vyslovuje domnění, že se Kornilov nevzdal úmyslu na útek a že podařilo – li by se mu prchnouti, použije všech možných prostředků a ve válce nabytých zkušeností by se pomstil za domnělou potupu, jež sa mu dle jeho mínění zde stala. Vojenské staničné velitelství nařizuje proto by byl každým jednotlivcem přísne, při tom však nenápadne střežen a by se dával pozor, není li ve spojení s někým mimo internační okruh. (Mě neznámý konflikt Kornilova s arciv. Josefem)

„Ten, kdo by mu snad byl nějakým způsobem při útěku nápomocen, bude dle par. 327 ř. v. z. pro zločin proti válečné moci státu souzen a dle stanného práva popraven.“

Následovalo ještě sáhodlouhé kázání Dr. Kleine, velitele to nemocnice a tohto fanatického nepřítele Čechů načež jsme byli od rozkazu propuštěni.

Já byv od svých představených, kde jen to bylo možno pro své čeství a otevřené rusofilství šikanován, pojal jsem již dříve úmysl utéci přes hranice do Ruska, o němž jsem od zajatých slyšel vypravovati celé kroniky a tam vstoupiti do České Družiny, s čímž jsem sa svěřil zajatému Rusu Konstantinu Martianovi, který byl ve vedlejší operačním sále na výpomoc jako maseur zaměstnán.

Zmíněný byl člověk přímy, který byl každého večera u mne v lékárně na besedě a o němž mi bylo známo, že se mu v Austrii nelíbí, že by rád utekl.

Smluvili jsme se, že uprchnem spolu, já, že opatřím vše, co k tomu třeba. Ale útěk 6 ti Srbů z nemocnice přiměl nás k odložení celé věci na dobu pozdější, a to pro velmi ostrá opatření, jež byla zavedena, by se podobný případ nemohl opakovati.

Tak se věc protáhla do měsíce června 1916, kdy jsme byli povoláni k výše uvedenému rozkazu.

Asi za týden přijel gen. Kornilov v průvodu dvou maďaronských důstojníku a desátníka strážního oddílu zajatecké nemocnice.

Kornilovi vykázán izolovaný pokojík v důst. pavilonu a u vchodu nemocnice zdvojnásobeny stráže, které za dne procházeli se kol pavilonu a za noci stáli jednak na chodbě jednak proti oknu Kornilova pokojíku.

Ten večer zpravil jsem zmíněného maseura Martianova, o tom, co nám bylo rozkazem o Kornilovi praveno. Tu on mě přivedl na myšlenku, že bych mohl utéci a vzítí místo něho Kornilova sebou. Ta myšlenka se mne již nepustila a já přemýšlel jakým způsobem by se to nechalo provésti a měl jsem již tehdy radost, že tím bez tak shnilému Rakousku budu moci udělati čáru přes počes.

Požádal jsem Martianova, který zatím seznámil se se sluhou gen. Kornilova Dimitrijem Csezarskim, by hleděl vyzvědít proč chce Kornilov utéci.

Brzy poté přišel ke mě do lékarny ordinující tam lékař, zajatec, ruský Polák Dr. Gutkovski a předepsal pro gen. Kornilova veronál a mezi tím již dohodl se Martianov s Csezarskim a oznámili Kornilovi, že ví o člověku, který chce utéci do Ruska, že by mohl i on uprchnout. Kornilov zprvu nevěřil, až když mu bylo řečeno, že ten jistý je Čech a s radostí pomůže, zvolal: „Zaplat' Bože!“

Já vyptával se zatím Dra. Gutkovského na Kornilova, ale ten krčil rameny a řekl, že Kornilov je vůči

Polákům velice nesdílný a nedůvěřivý a já bych v něm nevzbudil podezření, dále jsem se nevyptával.

Večer řekl mě Martianov bych přišel ku Kornilovi, který je o všem spraven. Druhého dne jsem tak učinil a Kornilov přivítal mě po mém zdání dosti nedůvěřive, vyptával se na mé rodinné poměry a na pohnutky mého zaječího úmyslu. Já řekl jsem, že bych rád do České Družiny a do Ruska vůbec. Ptal jsem se ho proč on se vydává v nebezpečí, jež mu přirozene při útěku vzniká, pravil: „Já jsem voják, ale v první řadě Slovan ! „Co se v Rusku děje je na úkor celého nejen Ruska, ale Slovanstva vůbec.“ K veslu dostali se náhončí Německa a lákavými pro neuvědomělý ruský lid hesly ženou Rusko do spáru Německa a do určité záhuby.“

Mám velký vliv v Rusku, obzvášť mezi drobným lidem a hlavně na Kavkazu a mezi kozáky, toho chci využít a pomoci jich a za součinnosti Vašich lidí zachránit, co se zachránit ještě dá.“ Jsem dobře pomoci mise červ. kříže informován a Vám bude jednou podařili se mi můj záměr uskutečnit, nejen celá Rus, ale i Vaše domovina vděčná!“ Věřím, že myslíte to tak úprimne jako já a rád půjdu a podrobím se všemu co sám znalý zdejších poměrů, za dobré uznáte.“

Podal mi na rozloučenou ruku a 300 K. na revolver mapu a kompas a jiné potřeby a prosil bych jej brzy zpravil o všem, co v té věci podnikám.

Já pak nakoupil potřebné pomůcky a vyplnil dvě dovolenky, jednu na jméno Josef Németh pro mě, druhou na jméno Istvan Latkovič pro Kornilova a v polední přestávce oveřil je v kanceláři nemocnice kulatým razítkem: „Reservspital in Kőszeg“ a napsal dovolenou bez zvláštních důvodů na dobu 8 dnů do Karanšebeš.

To vše sdělil jsem Kornilovi, s nímž jsem předem ujednali, že jediné přes rumunské hranice možno bez větších překážek přejíti. Smluvili jsme se, že dne 11. srpna v poledne opustíme nemocnici a Kőszeg.

Připravil jsem dva rakouské stejnokroje, jeden pro mne a jeden pro Kornilova a 11. srpna donesl jsem Kornilovi stejnokroj ruského pěšáka a on ostříhav si licousy a přinesenou barvou obarvil obočí a vlasy, lápisem vypálil na levé tváři mateřské znamení, na oči si nasadil brýle přišel s čibukem v ústech ke mě do lékárny kde se rychle převlékl v rakouský stejnokroj by za okamžik prošel se mnou branou ku nádraží a vlakem práve přijedším jeli jsme k Rábu.¹² Tam bylo nám čekati 9 h. na rychlovlak,

kteřý nás měl vézt k Pešti. V čekárne přišel k nám ošetřovatel z důstojnického pavilonu od nás, Čech Alois Damnosil a usedše s námi ku stolu řekl, že sa vrací z dovolené a já měl strach, že je vše ztraceno pozná li Kornilova, ale nepoznal dík dobrému přestrojení. Kornilov však jej ihned poznal a odsedl od nás k jinému stolu, a tak jsme mohli přijedším rychlovlakem pokračovati nerušeně v cestě.

Do Pešti jsme přijeli ve 12 h. v noci a pro jistotu musíme čekati na vlak do Karanšebeš do rána, nocležovali jsme ve vojenských barácích u nádraží a ráno bez vší překážky pokračovali jsme v jízdě a přijeli sme do Karanšebeš v 6 h. večer. Na nádraží byli již asi o našem útěku zpraveni, poněvač tam byla silná stráž, které každý jednotlivec se musel prokázati, což jsem i my každý zvlášť učinili a bez pohromy se dostali do města, odkudž po večeri nestoupili jsme cestu pěšky směrem k rumunským hranicím, kamž jsme během dvou dnů doufali hravě dorazit.

Leč zmýlili jsme se a jak známo, zmýlená neplatí ! Neznali krajiny protloukali jsme sa plných 6 dnů lesy a nemohouce použiti v noci kapesní svítilny a tím i kompasu, vraceli jsme se omylom často v místa, kde jsme již byli. Nechtíce sebou vláčeti zbytečné množství potravin, byli jsme nuceni 18. srpna sejíti na paseku, kterou jsme s jednoho vrchu viděli, by jsme se v chatři tam stojící posilnili.

Byla to dřevěná bouda s nápisem: „Kantine – Borlovica.“ Nedaleko pracovalo asi 40 ruských zajatců pod dozorem maď. vojínů, kácejíc stromy.

Nechal jsem Kornilova na pokraji lesa by mohl jsem sám ukřyt přehlédnouti paseku a v pádu nebezpečí zmizeti.

Já pak ozbrojem ostře nabitým revolverem vešel jsem do kantíny a požádal o chléb a sýr a něco vína a po zaplacení chtěl jsem jíti zase svou cestou, když jsem spatřil u dveří státi dva ozbrojení výrostci a mě vstříc přicházel elegantně oděný muž a ptal se mě co hledám? Řekl jsme mu, že jsme člen voj. policie která v těchto lesích pátrá po uprchlých zajatcích a legitimoval jsem se mu padělanou legitimací, již jsem měl pro ten případ připravenu.

Tu on prohlásil, že jsme mu podezřelý a že má od voj. vel. v Karanšebeš rozkaz každého, který nemá na svých

¹² Ide o mesto Győr v dnešnom Maďarsku.

průkazech visum pohraničního voj. velitelství předati v průvodu stráže do Borló četnictvu a to pak voj. velit. do Karanšebeš. Nezbyvalo než se podrobiti a konati čím voj. vel. vytříti zrak. To stalo se 18 srpna v 9 h. ráno a večer byl jsem úzkokolejnou drahou četníky z Borló dopraven do Karanšebeš. Při cestě v průvodu dvou mužů mohl jsem použití revolveru ale bál jsem se, že ranami svolal bych obcházející lesem hlídky které by mohli lapit jak mne tak i Kornilova, který vše pozoroval a utekl. Jak jsme se u soudu z jeho vypravování dozvěděl instinktivně našel cestu a za 2 hod. přešel hranice a byl zachráněn.

Já před naším odchodem napsal svým rodičům dopis a sdělil v něm co podnikám a ve spěchu zapoměl jsem jej vzít sebou a poslat, takže zůstal na stole v lékárně kdež byl nalezen druhého dne když jsem nenastoupil službu a vše prozrazeno. Vyslán za námi okružní telegram, zatýkač. Kornilov obalil volnou baterii kapesní svítilny svým lístkem jež jako raněný při transportu dostal. Svítilnu jsme měli u sebe já když jsem byl dopraven do Karanšebeš a lístek v ní nalezen a já poznán. Nezbyva než kápnout božskou ! Na otázku však kde je Kornilov řekl jsem, že nevím, že jsme se v lesích jeden druhému ztratili a že jsme se přesvědčili o marnostu našeho pokusu zde přejítí hranice a rozhodli se v jiný směr a sice k Oršavy na Srbsko – Rum. Rak. hranice a tam se o přejítí pokusit. Povoláno ihned četnictvo, polic. psy, vojsko, auta a psány na strojích letáky slibující velkou odměnu na Kornilovove dopadení. Já pak spoután, vsazen do auta a měl jsem jít v místo, kde jsme posledně asi s Kornilovem byli - psy vzali stopu. Toho jsem se ovšem chránil a vedl je zřet. jiným směrem a čekal vhodnou příležitost bych jím utekl. To oni po dvou denním marném hledání spozorovali a já by holemi sbit byl jsem dopraven zpět do Karanšebeš a 3 týdny poté do Bratislavy do posádkového vězení na hradě. Po osmi nedělích, takřka každo denne byv přes město spoután na nohou i rukou voděn k výslechu, byl jsem odsouzen k smrti provazem. Můj ex ofo obhájce [.....] zmateční stížnost a po devíti dlouhých měsících strávených v samovazbě spoután na rukou i nohou, byl rozsudek smrti zrušen a já odsouzen znovu ku desíti letému žaláři na pevno. Co mi bylo v Prešpurku vytrpěti nelze popsati a lépe se o tom vůbec nezmiňovati. Byl jsem po krátkém čase dopraven do pevnosti v Komárně a bych pravdu řekl, přišel jsem z bláta do louže. Jestliže mi bylo trpěti v Prešpurku ze strany představených, bylo to v Komárně totéž a k tomu i ze strany maďarských trestanců, kteří by se zavděčili

vrchnímu štábsprofášovi předstihovali v násilnostech vůči mě. Jediný profás, Čech jemuž bylo též pro jeho český původ mnoho zakusiti, po straně mi ulehčil. Jmenoval se Irgl a je tuším v Bratislavě ve službách čsl. rep.

Pokud jen mé síly stačili, snášel jsem vše s tupou rezignací, ale když jsem viděl že jede o mí bezžítí, že bych byl najisto utracen ježto mi bylo stále vyhrožováno, že nesmím živ trestnici opustit, odhodlal jsem se k poslednímu prostředku a simuloval šílence. Litoval jsem, že jsme po zrušení rozsudku zahodil jed, pilulku to s arsenu, kokainu a morfia, přípravu pro případ že bych měl být chycen a popraven. Tu jsem chtěl v poslední chvíli požítí. Tu měl jsem ve vatě v uchu a nebyla u mne nalezena a zahodil jsem ji když rozsudek smrti byl zrušen.

Fingoval jsem šílence a když po 13 ti denním postě byl jsem dopraven v září 1918 na pozorování do Trnavy na Slovensku, věděl jsem, že jsem zachráněn. Od tamtud bylo lehko prchnouti, což bych byl učinil, kdyby nebyli přišli správy o revoluci vojska na italské frontě a zmatené správy o převrate. Tam dočkal jsem se převratu v různých menších pracích a vyžádal si od velitele ústavu Dr. Doležala několika denní dovolenou jel jsem domů a to 22 prosince bych byl přítomen slavného příjezdu pana presidenta do Prahy.

Zpět jsem se již nevrátil nýbrž ku svému dřívějšímu pluku zemské obrany č. 12 Čáslav odkudž jsme byl 29. ledna 1919 propuštěn na trvalou dovolenou.

Jsem často napadán, že pomohl jsem reakcionáři, předne tehdy neměl nikdo potuchy jaký státní útvar bude u nás v Čechách, a za druhé pomohl jsem mu jako Slovanu, jak mě moje svědomí poroučelo pak sledoval jsem tím i svůj cíl. Touhu po Družině.

Ať jej hanobí celý svět, já jej uschovám vždy v té nejlepší vzpomínce, vždyť jsem nyní poznal sám jak těžko je se zachovati všem.

Já nechtíce se podvoliti státi se udavačem svých kolegů jak na mne žádáno, byl jsem uvrhnut v těžké podezření a přesto, že jsem byl soudně osvobozen bude řízení obnoveno a já s vypáleným znamením hanby na čele snad i zbaven chleba.

Toť úděl a odměna za prožitá muka.

Tělesne zničen na zdraví dlouhým žalářem a utrpením a duševně zmrzačen byrokratickými jednotlivci

¹³ V texte přeškrtnuté.

státního úřadu čsl. republiky.

Tot' divný protějšek brigádního rozkazu čsl. vojsk
na Rusi jehož opis a dodatek přikládám¹³. Ne !
Co nedokázala rakouská justice to se dojísta podaří
nyní naším silným jedincům, jako jest vrchní ředitel
pomocných úřadu min. veř. prací Mach a pod. (Býv. rak. feldwebl.)
Než to sem nepatří ! Dohnala mne k tomu jen bolest
pročež promiňte ! Nevšímejte si toho, jako by toho
ani nebylo !

S pozdravem
Frant. Mrňák

Smíchov, Vltavská 52